

KRITÉRIUM UKLADANIA "ÚČINNÝCH, PRIMERANÝCH A ODRADZUJÚCICH" SANKCIÍ V KONTEXTE ÚVAH O ZAVEDENÍ TRESTNEJ ZODPOVEDNOSTI PRÁVNICKÝCH OSÔB

RICHARD FIEBIG

Richard Fiebig, Bratislava, Slovakia

Abstract in original language

V súvislosti s esenciálnym významom problematiky ukladania sankcií v snahe o vytvorenie efektívneho mechanizmu vyvodzovania právnej zodpovednosti právnických osôb za najzávažnejšie formy protispoločenského a protiprávneho konania, kladie článok dôraz na punitívny aspekt jednotlivých teórií a modelov vyvodzovania predmetného druhu zodpovednosti, s akcentom na implikácie pre právne poriadky Slovenskej republiky a Českej republiky.

Key words in original language

trestná zodpovednosť právnických osôb; sankcia; účinné, primerané a odradzujúce sankcie

Abstract

Regarding the essentiality of the issue of sanctions imposing with the objective to establish an effective mechanism to hold legal entities liable for the most serious antisocial and illegal conduct, this lecture emphasizes the punitive aspect of the theories and models of the liability in question, accentuating the implications for the Slovak republic's and the Czech republic's legal orders.

Key words

criminal liability of legal persons; corporate criminal liability; sanction; effective, proportionate and dissuasive sanctions

Úvod

Problematika právnych možností brať na zodpovednosť právnické osoby za konanie, ktoré zakladá u fyzických osôb zodpovednosť za trestný čin sa ocitla počas posledných rokov v centre pozornosti aj v našich podmienkach. Stalo sa tak predovšetkým v súvislosti so zintenzívňujúcim sa charakterom internacionalizácie trestnej činnosti, ale i života spoločnosti ako celku. Neustále rastúci trend cezhraničnej spolupráce smerujúci k vytváraniu medzinárodných či nadštátnych integračných zoskupení v sebe neodlučiteľne zahŕňa priamo úmerne sa zvyšujúcu mieru protiprávnych a protispoločenských aktivít súvisiacich práve s týmto smerovaním.

1. Vyvodzovanie právnej zodpovednosti právnických osôb za konanie, ktoré by v prípade fyzických osôb zakladalo ich trestnú zodpovednosť

Medzinárodná a európska normotvorba, reflektujúc tendencie naznačené v úvode, ukladá svojim adresátom v rámci úsilia o efektívny boj so špecifickými formami najzávažnejšej protiprávnej a protispoločenskej činnosti, majúcej prevažne cezhraničný charakter, častokrát povinnosť kriminalizácie týchto činov. Vo vzťahu k fyzickým osobám nevznikajú pri implementácii predmetných noriem do vnútroštátnych právnych poriadkov väčšie problémy. S rastúcim významom a podielom právnických osôb na protiprávných aktivitách zaväzujú predmetné právne dokumenty medzinárodného i európskeho práva, popri zmienenej kriminalizácii, aj k postihu týchto subjektov, popri dobre etablovaných postupoch týkajúcich sa osôb fyzických, za trestnú činnosť, ktorá je predmetom príslušného právneho prameňa.¹ Práve otázka formy právnej zodpovednosti právnických osôb v prípade spáchania trestných činov fyzickými osobami so zastupovacími, rozhodovacími a kontrolnými oprávneniami vo vzťahu k dotknutej právnickej osobe, alebo pri spáchaní ktorých zanedbali tieto fyzické osoby náležitý dohľad, alebo kontrolu voči fyzickým osobám, ktoré tieto trestné činy spáchali, a boli právnickej osobe pri spáchaní trestného činu podriadené, a konali v jej mene, predstavuje sporný bod predmetného typu právnej úpravy.

Niektoré z predmetných noriem výslovne dávajú zmluvným stranám, resp. členským štátom k dispozícii na výber jednu z troch variant zodpovednosti: trestná, administratívna alebo občianskoprávna. Iné zaväzujú štáty na prijatie opatrení zabezpečujúcich možnosť vyvodzovať zodpovednosť voči právnickým osobám za určité činy, ku kriminalizácii ktorých zaväzujú, a taktiež možnosť následne ukladať takýmto subjektom sankcie trestnoprávneho i mimotrestného charakteru, bez bližšej špecifikácie právnej povahy zodpovednosti právnickej osoby.

V súvislosti s otázkou právneho postihu právnických osôb za páchanie najzávažnejších foriem kriminality bolo vytvorených viacero teoretických koncepcií a do dnešného dňa neexistuje v predmetnej oblasti názorová jednota. V zásade možno rozlišovať štyri² základné modely hľadajúce

---

¹ Demonstratívny výpočet týchto medzinárodných zmlúv a predpisov Európskych spoločenstiev/Európskej únie obsahuje Dôvodová správa k vládnomu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "Dôvodová správa"), parlamentná tlač č. 1487; Pre porovnanie vid' aj: Mihálik, M.: Implementácia záväzkov Slovenskej republiky v oblasti zodpovednosti právnických osôb za trestné činy fyzických osôb. s. 787-790; alebo: Dôvodová zpráva k vládnemu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sněmovní tisk č. 285/0, 6. volební období

² Prává trestná zodpovednosť, neprává trestná zodpovednosť, hybridná "správno-trestná" zodpovednosť a správno-právna zodpovednosť; vid' napríklad: Pavelka, I.: Opravdu nelze

riešenie predmetnej problematiky v podmienkach odlišných právnych odvetví, najmä v závislosti od predmetu ich právnej úpravy v spojení s právnymi tradíciami a zvyklosťami konkrétnej geografickej oblasti³.

Na margo uvedeného je pre úplnosť nevyhnutné uviesť skutočnosť, že doposiaľ žiaden z množstva právne záväzných dokumentov neobsahuje bezpodmienečnú požiadavku zavedenia pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb. Na druhej strane však možno z niektorých pomerne jasne vyvodit' dôrazné odporúčanie výberu práve tejto možnosti.⁴ Ba čo viac, ako poukazuje Dôvodová správa, štyri⁵ z množiny spomenutých právnych noriem ukladajú povinnosť uznávania rozhodnutí trestnoprávnej povahy, vydaných cudzími orgánmi vo veciach peňažných sankcií a prepadnutia majetku voči právnickým osobám, orgánmi Slovenskej republiky, čím nepriamo nútia zákonodarcu k prijatiu trestnoprávnej úpravy za účelom vyvarovania sa vzniku diskriminačného stavu.⁶

Voľba právnej formy zodpovednosti právnických osôb je teda, vzhľadom na niektoré fundamentálne odlišnosti jednotlivých právnych poriadkov, tradícií a koncepcii vyvodzovania právnej zodpovednosti za protiprávne konanie, ponechaná na vôľu samotných štátov, medzinárodné a európske právo však tomuto rozhodovaniu stavajú určité mantinely. Jednotlivé členské štáty, alebo zmluvné strany, ktorým bola uložená povinnosť, resp. ktoré prevzali

---

účinně řešit postih právnických osob za jednání, jež u fyzických osob zakládá jejich trestněprávní odpovědnost, prostředky správního práva? s. 90; alebo Kratochvíl, V.: České a slovenské řešení trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2009. s. 119-121

³ Najmarkantnejšie sa odlišnosti v riešení dotknutej otázky prejavujú pri komparácii kontinentálneho a angloamerického právneho systému. Podrobnejšie pre naznačené diferencie vid' napríklad: De Maglie, C.: Models of Corporate Criminal Liability in Comparative Law. In: Washington University Global Studies Law Review, 4, 2005, s. 547-566; alebo Zeder, F.: Die Strafbarkeit von juristischen Personen in Europa: Ein Überblick. In: Záhora, J. (ed.), Kert, R. (ed.): Testná zodpovednosť právnických osôb - Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009, Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 17-35, ISBN: 978-80-89447-15-2

⁴ Kratochvíl, V.: České a slovenské řešení trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2009. s. 116-118.

⁵ V čase predloženia návrhu zákona Národnej rade SR (12.02.2010) boli pre Slovenskú republiku záväzné: Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí - 1990 CETS No. 141, Dohovor Rady Európy o praní špinavých peňazí a financovaní terorizmu - 2005 CETS No. 198, Rámcové rozhodnutie Rady o uznávaní peňažných sankcií - 2005 OJ L 76/16 a Rámcové rozhodnutie Rady o uznávaní konfiškácii - 2006 OJ L 328/59; identická situácia platí pre, v súčasnosti Poslaneckou snemovňou prerokúvanú, legislatívnu úpravu v Českej republike, vid': Dôvodová správa k vládnému návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim - Obecná část, sněmovní tisk č. 285/0, 6. volební období

⁶ Dôvodová správa, s. 4; domnievame sa však, že predmetnej požiadavke by bolo možné vyhovieť aj zavedením tzv. hybridnej zodpovednosti, vyplývajúcej z jej povahy, ako ju charakterizuje prof. Kratochvíl vo svojom článku podľa pozn. 4

záväzok vyplývajúci z príslušnej medzinárodnej zmluvy, sú pri zavádzaní zodpovednosti právnických osôb za spáchanie vymedzených trestných činov do vnútroštátnych právnych poriadkov, povinné dbať predovšetkým na oddelenosť a vzťah bez vzájomnej prejudície medzi trestnou zodpovednosťou fyzickej osoby, ktorá trestný čin spáchala a zodpovednosťou právnickej osoby. Ďalším faktorom limitujúcim právnú úpravu predmetnej problematiky je kritérium ukladania "účinných, primeraných a odradzujúcich" sankcií.

Niektoré z predpisov a zmlúv vyžadujúcich zavedenie zodpovednosti právnických osôb dopĺňajú všeobecnú požiadavku na základné vlastnosti sankcií demonštratívnym výpočtom týchto opatrení, ktorých ukladanie má byť umožnené príslušným vnútroštátnym orgánom. Popri obligátnych peňažných sankciách tak obsahujú mnohé pramene katalóg ďalších sankcií, v závislosti od svojho cieľa a povahy objektu, na ochranu ktorého sú prijímané.⁷ Účelom úpravy v medzinárodnom a európskom práve teda nie je predpísať štátom taxatívny spôsobom zoznam sankcií, ktoré majú ukladať ako právny následok protiprávneho konania. Naopak, predpisy a zmluvy stanovujú určitý súbor minimálnych štandardov, ktorých dodržanie je nevyhnutným a základným predpokladom splnenia si záväzku zo strany štátu, a tým vytvorenia priaznivého prostredia na potieranie závažnej kriminality na medzinárodnej úrovni.

2. "Účinné, primerané a odradzujúce" sankcie

Predmetná formulácia obsahujúca esenciálne charakteristiky sankcií, ktoré majú byť ukladané právnickým osobám za najzávažnejšie formy protiprávneho a protispoločenského konania, navzdory svojej dlhej existencii a frekvencii používania, nie je dodnes presne definovaná. Právne normy nepodávajú legálnu definíciu "účinných, primeraných a odradzujúcich" sankcií. Nerobia tak dokonca ani interpretačné pravidlá, resp. autentické výklady k jednotlivým právnym predpisom či medzinárodným zmluvám.

Štandard chápania predmetnej formulácie zaviedol vo svojom rozsudku v prípade tzv. "Greek Maize" Európsky súdny dvor, keď konštatoval: „...zatiaľ čo voľba trestov zostáva na ich [členských štátov] uvážení, tieto sú

---

⁷ Medzi ďalšie druhy sankcií, ktoré odporúčajú právne predpisy Európskych spoločenských/Európskej únie a medzinárodné zmluvy zaviesť ako postih pre právnické osoby, možno zaradiť: odňatie možnosti poberať verejné výhody alebo podpory; dočasný alebo trvalý zákaz výkonu obchodnej činnosti; uloženie súdneho dohľadu; dočasný alebo trvalý zrušenie prevádzkarní použitých na spáchanie trestného činu; zrušenie rozhodnutím súdu; prepadnutie látok, ktoré sú predmetom trestných činov, nástrojov používaných alebo určených na použitie pri týchto trestných činoch a výnosov z týchto trestných činov, alebo prepadnutie majetku v hodnote zodpovedajúcej týmto výnosom, látkam, alebo nástrojom.

povinné predovšetkým zabezpečiť, aby porušenia komunitárneho práva boli trestané za podmienok, tak hmotnoprávných ako i procesných, ktoré sú analogické podmienkam uplatňovaným pri porušeníach vnútroštátneho práva obdobnej povahy a významu, a ktoré súčasne, v každom prípade zabezpečia účinnosť, primeranosť a odradzujúci charakter trestu“⁸.

V ďalších prípadoch, keď sa Európsky súdny dvor zaoberal vo svojej činnosti otázkami súvisiacimi s predmetnou formuláciou, obmedzil sa väčšinou len na konštatovanie povinnosti národných orgánov implementovať do vnútroštátneho práva sankčné opatrenia dostatočne účinné na naplnenie cieľa príslušného právneho predpisu.⁹

V prípade trestnoprávnej úpravy možno predmetné kritérium označiť za ideologický prvok vyjadrujúci konkrétnu koncepciu trestania, na ktorej sú budované príslušné trestnoprávne sankcie.¹⁰ Od koncepcie trestania zvolenej každým príslušným orgánom, resp. organizáciou, v rámci ňou preferovanej trestnej politiky teda závisí obsah predmetnej formulácie, ktorý sa má transformovať do právneho poriadku štátov zaviazaných k jeho implementácii.

Účel sankcie, zvolený príslušnou entitou v rámci celkovej koncepcie trestania, je determinujúcim faktorom pre povahu sankcii aj podľa Goberta, ktorý výlučné ukladanie peňažných pokút považuje za prejav systému s generálne preventívnou orientáciou; zatiaľ čo kombinácia peňažných pokút s konfiškačnými opatreniami je znakom systému zameraného na odčerpávanie nezákonných výnosov; a nakoniec opatrenia obmedzujúce výkon činnosti právnickej osoby sledujú cieľ prevencie a rehabilitácie.¹¹

Dosiahnutie požadovanej kvality sankčného mechanizmu uplatňovaného voči právnickým osobám závisí taktiež od objektu právnej ochrany konkrétnej právnej normy obsahujúcej záväzok sankcionovania právnických osôb. Odlišné druhy sankcii budú považované za "účinné, primerané a odradzujúce" vo vzťahu k hospodárskej trestnej činnosti a odlišné druhy naplnia stanovené kritériá pri trestných činoch terorizmu. Vzhľadom na široký okruh a diverzitu spoločenských vzťahov chránených jednotlivými právnymi normami zaväzujúcimi štáty k právnemu postihu právnických osôb, je pre poctivé a pochyby nevyvolávajúce plnenie si záväzkov, nevyhnutné zo strany štátov prijať vnútroštátnu úpravu reflektujúcu naznačenú rozmanitosť chránených objektov adekvátnym katalógom sankcií.

---

⁸ Rozsudok vo veci C-68/88 Greek Maize, bod 24

⁹ Vid' napríklad rozhodnutie vo veci C-54/07 Feryn

¹⁰ Nuotio, K.: Harmonization of Criminal Sanctions in the European Union - Criminal Law Science Fiction. s. 82

¹¹ Gobert, J.: Controlling Corporate Criminality: Penal Sanctions and Beyond. s. 9

Nakoľko právnickú osobu nemožno poslať za mreže, klasické ponímanie sankcionovateľnosti týchto subjektov vychádzalo z možnosti postihovať právnické osoby predovšetkým prostredníctvom peňažných sankcií. Efektívnosť tohto riešenia však bola minimálna, nakoľko pokuty a iné sankcie peňažného charakteru boli považované za pomerne malú cenu za podnikanie. To predstavovalo "vodu na mlyn" odporcov zavedenia trestnej zodpovednosti právnických osôb, ktorí argumentovali nepravdepodobnosťou spôsobilosti predmetných opatrení privodiť želaný odradzujúci efekt na vedenie právnických osôb, predovšetkým manažment podnikov.¹² Ako však už v roku 1988 zdôrazňovali Braithwaite a Fisse, bolo by príliš krátkozraké neuvažovať o iných možnostiach sankcionovania právnických osôb a príkladmo uviedli niekoľko možných alternatív: nahradenie prísnych peňažných sankcií povinnosťou emisie cenných papierov spoločnosti, probácia a opatrenia obmedzujúce, resp. zakazujúce výkon činnosti, verejnoprospešná činnosť, nepriaznivá publicita.¹³

3. Právna úprava v Slovenskej republike a v Českej republike

V podmienkach Slovenskej republiky bol po dlhotrvajúcom procese¹⁴, dňa 27.04.2010 v Národnej rade SR prijatý zákon č. 224/2010 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon (ďalej len "TZ") v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov – novela Trestného zákona zavádzajúca tzv. nepravú trestnú zodpovednosť právnických osôb. Na jej základe teda nie je možné vyvodzovať trestnú zodpovednosť za spáchaný trestný čin priamo voči právnickej osobe, a tým vysloviť jej vinu a uložiť trest, avšak, veľmi zjednodušene povedané, za splnenia zákonom taxatívne stanovených podmienok možno právnickej osobe, na základe trestného činu spáchaného fyzickou osobou v špecifickom vzťahu k predmetnej právnickej osobe, uložiť trestnoprávnu sankciu - ochranné opatrenie. Trestný zákon rozlišuje dve ochranné opatrenia, ktoré možno právnickej osobe uložiť:

---

¹² V tejto súvislosti sa poukazovalo na nevyhnutnosť ukladania peňažných sankcií až do výšky, kedy by spôsobovali neprijateľné vedľajšie účinky na akcionárov, zamestnancov, spotrebiteľov, ba dokonca možno i samotnú ekonomiku. Fisse, B., Braithwaite, J.: The allocation of responsibility for corporate crime: Individualism, collectivism and accountability. s. 499

¹³ Tamtiež, s. 500

¹⁴ Pre ilustráciu strastiplnej cesty ku, v konečnom dôsledku, nie celkom šťastnému riešeniu trestnej zodpovednosti právnických osôb na Slovensku vid' napríklad: Burda, E., Kurilovská, L.: Nedostatky v doterajších legislatívnych návrhoch trestnej zodpovednosti právnických osôb. In: Trestná zodpovednosť právnických osôb. Záhora, J. (ed.), Kert, R. (ed.), Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009, Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 157-176, ISBN: 978-80-89447-15-2

- zhabanie peňažnej čiastky v zmysle ust. § 83a TZ - fakultatívne opatrenie, ktorého účelom je sankcionovanie právnickej osoby v prípade spáchania trestného činu, prípadne len jeho pokusu, alebo účasti na trestnom čine fyzickou osobou v špecifickom vzťahu k dotknutej právnickej osobe;
- zhabanie majetku v zmysle ust. § 83b TZ - obligatórne opatrenie, ktorého účelom je odčerpanie majetkového prospechu, ktorý právnická osoba nadobudla v príčinnej súvislosti s trestným činom podľa ust. §58 ods. 2 TZ, prípadne jeho pokusom alebo účasťou na takomto trestnom čine.¹⁵

Z legálnej definície ochranných opatrení podľa ust. §31 ods. 2 TZ vyplýva, že predstavujú ujmu na osobnej slobode alebo majetku odsúdeného alebo inej osoby, ktorej účelom je ochrana spoločnosti pred trestnými činmi, alebo činmi inak trestnými. Na rozdiel od trestov ako nosnej súčasť bipartičnej štruktúry trestnoprávných sankcií plnia ochranné opatrenia v klasickom ponímaní špecifickú funkciu individuálnej prevencie, ujma nimi spôsobená nevystupuje v pozícii funkčnej zložky tohto druhu sankcie, ale iba ako nevyhnutný účinok a morálne odsúdenie páchatel'a taktiež netvorí obvyklý následok uloženia ochranného opatrenia v porovnaní s trestom.¹⁶

Vo vzťahu ku koncepcii nepravnej trestnej zodpovednosti existuje v radoch teoretikov veľké množstvo protichodných názorov. Kritike je podrobovaná predovšetkým ako nekomplexné riešenie, Burda¹⁷ dokonca obdobnú právnu úpravu navrhovanú ešte v roku 2008 označil za "negatívny vrchol všetkých snáh o zohľadnenie trestnej zodpovednosti právnických osôb", práve na základe možnosti ukladať právnickým osobám trestnoprávne sankcie bez definovania ich trestnej zodpovednosti. Jelínek¹⁸ vníma nepravú trestnú zodpovednosť ako slepú uličku, krok nesprávnym smerom vzhľadom na postavenie právnickej osoby v trestnom konaní ako osoby zúčastnenej, ktorej procesná pozícia je nepochybne slabšia, ako v prípade obvineného. Z hľadiska naplnenia kritéria "účinnosti, primeranosti a odradzujúceho

---

¹⁵ Pre podrobnejšiu charakteristiku predmetných ochranných opatrení vid' napríklad: Záhora, J.: Ukladanie trestných sankcií právnickým osobám v Slovenskej republike. s. 15; dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/zahora-ukladanie-sankcii-pdf.aspx

¹⁶ Predovšetkým však spoločenské odsúdenie a difamačný účinok sankcie, a predchádzajúceho konania sú v teórii považované za významný aspekt efektívneho modelu vyvodzovania zodpovednosti právnických osôb za konanie, ktoré zakladá u fyzických osôb zodpovednosť za trestný čin. Práve tieto prvky sú totiž nositeľmi generálne preventívneho účinku, a zároveň možnosti dostatočne silného postihu právnickej osoby vykonávajúcej činnosť v konkurenčnom prostredí trhovej ekonomiky, postihujúc jej dobrú povesť. Bližšie napr. Segeš, I.: Koncepcia trestnej zodpovednosti právnických osôb v slovenskom trestnom práve. s. 327; alebo Buell, S.W.: The Blaming Function of Entity Criminal Liability. s. 500-512

¹⁷ Burda, E.: Prečo nám trestná zodpovednosť právnických osôb naháňa hrôzu. s. 1686

¹⁸ Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – stále otevřený problém. s. 112

charakteru" sankcií možno uvítať voľbu trestnoprávneho riešenia zabezpečenia zodpovednosti právnických osôb za najzavrhnutiahodnejšie druhy protiprávneho a protispoločenského konania. Avšak kvalita súčasnej právnej úpravy nie úplne korešponduje s požiadavkami kladenými predpismi európskeho práva a záväzkami vyplývajúcimi z práva medzinárodného. Predovšetkým právna povaha a druhy sankcií, ktoré môžu byť ukladané právnickým osobám sotva naplnia predmetné kritérium vo vzťahu k širokému spektru objektov, na ochranu ktorých je záväzok kriminalizácie plynúci z dotknutých predpisov a zmlúv určený. Tento nedostatok dokonca zmieňuje aj Dôvodová správa a predznamenáva možnosť zavedenia ďalších ochranných opatrení v závislosti od praktických skúseností a prípadného ďalšieho vývoja právnej úpravy.¹⁹ Podobne aj Záhora považuje nedostatočný katalóg sankcií za jeden z nedostatkov predmetnej úpravy.²⁰

Vo vzťahu k českej právnej úprave je potrebné zmieniť, že v súčasnosti sa nachádzajú v legislatívnom procese - v druhom čítaní Poslaneckej snemovne Vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim spolu s Vládním návrhem zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim²¹. Uvedené predpisy predstavujú komplexné riešenie predmetnej problematiky v zmysle zavedenia pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb najmä s presne vymedzenými podmienkami trestnej zodpovednosti, katalógom trestných činov i trestnoprávných sankcií²². Ostáva teda len čakať a pozorovať či sa nájde dostatok politickej vôle na zlomenie kliatby efemérnosti predchádzajúcich snáh a prijatie takejto prelomovej úpravy.²³

---

¹⁹ Dôvodová správa. s. 6

²⁰ Záhora, J.: Ukladanie trestných sankcií právnickým osobám v Slovenskej republike. s. 15; dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/zahora-ukladanie-sankcii-pdf.aspx

²¹ Vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sněmovní tisk 285/0; Vládní návrh zákona o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sněmovní tisk 286/0, 6. volební období; oba predložené dňa 15.03.2011

²² Navrhovaná česká úprava obsahuje v ust. §15 8 druhov trestov: zrušenie právnickej osoby, prepadnutie majetku, peňažný trest, prepadnutie veci alebo inej majetkovej hodnoty, zákaz činnosti, zákaz plnenia zákaziek verejného obstarávania, účasti v koncesnom konaní alebo na verejnej súťaži, zákaz prijímania dotácií a subvencií a uverejnenie rozsudku; a jedno ochranné opatrenie: zhabanie veci alebo inej majetkovej hodnoty

²³ Predchádzajúca skúsenosť a genéza navrhovaných riešení predmetnej problematiky však nesvedčí o pozitívnych vyhlídkach, bližšie vid' napríklad: Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – stále otevřený problém; alebo Kratochvíl, V.: České a slovenské řešení trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2009

Záver

Požiadavka ukladania "účinných, primeraných a odradzujúcich" sankcií trestného alebo mimotrestného charakteru právnickým osobám je od počiatku spojená s problematikou právneho postihu právnických osôb za konanie, ktoré by u fyzických osôb zakladalo ich trestnú zodpovednosť, v prípadoch, keď k tomu zaväzujú medzinárodné zmluvy alebo právne predpisy európskeho práva. Aj napriek, alebo možno práve vďaka neexistencii jednotného vymedzenia obsahu predmetného slovného spojenia musia štáty s dôkladným rozmyslom čeliť dileme voľby najvhodnejšieho riešenia. Pri úvahách a rozhodovaní o voľbe jedného z riešení právnej zodpovednosti právnických osôb za tie azda najt'azšie previnenia proti právu a spoločnosti, ktorých sú právnické osoby ako špecifické entity schopné, by sme nemali púšťať zo zreteľa žiadne z kritérií stanovených predovšetkým na medzinárodnej a medzivládnej úrovni. Vnútroštátne právo musí predovšetkým obozretne dbať na dodržanie základných štandardov stanovených pre predmetnú právnu úpravu, v sankčnom zmysle predovšetkým vytvorenie mechanizmu dostatočne účinného na naplnenie cieľa konkrétneho právneho dokumentu. "Účinnosť, primeranosť a odradzujúci charakter" sankcií je preto nevyhnutné posudzovať vždy v úzkej väzbe na cieľ príslušného dokumentu obsahujúceho povinnosť sankcionovania právnických osôb. Efektívna ochrana ohrozených alebo porušených spoločenských záujmov, ktorá v zásade predstavuje primárny cieľ všetkých dotknutých prameňov práva, je determinantom kvality sankčného mechanizmu vytvoreného na základe týchto noriem. Nakoľko medzinárodné a európske právo poskytujú zvýšenú ochranu rozmanitým objektom, je pre ich účinnú ochranu nevyhnutné zabezpečiť sankcionovateľnosť zodpovedného subjektu špecifickými druhmi sankcií, v závislosti od konkrétneho ohrozeného alebo porušeného spoločenského záujmu. Široké spektrum sankcií zodpovedajúce širokému spektru chránených objektov je teda jedným zo základných atribútov účinnej ochrany chráneného spoločenského záujmu, a tým "účinnosti, primeranosti a odradzujúceho charakteru" mechanizmu sankcionovania právnických osôb ako celku.

V týchto intenciách nezáleží na právnej forme zodpovednosti právnickej osoby. Vo všeobecnosti sa však preferuje trestnoprávna, resp. kvázitrestnoprávna cesta, najmä v súvislosti so špecifickým účelom trestu, resp. efektom celého trestného konania na dotknutú právnickú osobu a celú spoločnosť. Predovšetkým spoločenské odsúdenie a difamačný účinok sankcie, a konania predchádzajúceho jej uloženiu, by mali vzhľadom na špecifické postavenie právnických osôb, a ich závislosť na dobrej povesti, zohrávať kľúčovú úlohu pri postihovaní právnických osôb za konanie, ktoré u fyzických osôb zakladá ich trestnú zodpovednosť.

Na základe právnej povahy, spôsobu ukladania a širokého spektra trestných sankcií postihujúcich najvýznamnejšie roviny života a fungovania

právnických osôb, no samozrejme aj vzhľadom na celkový komplexný charakter pripravovanej právnej úpravy pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb v Českej republike, v porovnaní so slovenskou platnou a účinnou úpravou možno konštatovať, že české riešenie väčšmi spĺňa kritérium ukladania "účinných, primeraných a odradzujúcich" sankcií. No ako už bolo uvedené v texte príspevku, nateraz ostáva len čakať a sledovať či vôbec, a prípadne do akej miery pozmenená právna úprava bude nakoniec prijatá a nadobudne účinnosť.

Literature:

- Buell, S.W.: The Blaming Function of Entity Criminal Liability. In: *Indiana Law Journal*, 81, 2006, s. 473-537
- Burda, E.: Prečo nám trestná zodpovednosť právnických osôb naháňa hrôzu. In: Neckář, J. - Radvan, M. - Sehnálek, D. - Valdhans, J. (eds.): *Dny práva. Days of law*, Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 1603-1608, ISBN: 978-80-210-4733-4
- Fisse, B., Braithwaite, J.: The allocation of responsibility for corporate crime: Individualism, collectivism and accountability. In: *Sydney Law Review*, 11, 1988, s. 468-513
- Gobert, J.: Controlling Corporate Criminality: Penal Sanctions and Beyond. *Web Journal of Current Legal Issues*; dostupné z: <http://webjcli.ncl.ac.uk/1998/issue2/gobert2.html>
- Jelínek, J.: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice – stále otevřený problém. In: Záhora, J. (ed.), Kert, R. (ed.): *Testná zodpovednosť právnických osôb - Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009*, Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 106-113, ISBN: 978-80-89447-15-2
- Kratochvíl, V.: České a slovenské řešení trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2009. In: Záhora, J. (ed.), Kert, R. (ed.): *Testná zodpovednosť právnických osôb - Zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej dňa 12. Novembra 2009*, Bratislava: EUROKÓDEX, s.r.o., 2009, s. 114-138, ISBN: 978-80-89447-15-2
- Mihálik, M.: Implementácia záväzkov Slovenskej republiky v oblasti zodpovednosti právnických osôb za trestné činy fyzických osôb. In:

Sehnálek, D. - Valdhans, J. (eds.): Dny práva. Days of law, Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 784-796, ISBN: 978-80-210-4430-2

- Nuotio, K.: Harmonization of Criminal Sanctions in the European Union - Criminal Law Science Fiction. In: Erling, J. - Strandbakken, A.: Harmonization of Criminal Law in Europe, Antwerpen - Oxford: Intersentia, 2005, s. 79-102, ISBN: 90-5095-474-X

- Pavelka, I.: Opravdu nelze účinně řešit postih právnických osob za jednání, jež u fyzických osob zakládá jejich trestněprávní odpovědnost, prostředky správního práva? In: Právní rozhledy 19/3, 2011, s. 90-101, ISSN: 1210-6410

- Segeš, I.: Konceptia trestnej zodpovednosti právnických osôb v slovenskom trestnom práve. In: Právny obzor, 85/4, 2002, s. 321-333, ISSN: 0032-6984

- Záhora, J.: Ukladanie trestných sankcií právnickým osobám v Slovenskej republike. dostupné z: www.mvcr.cz/soubor/zahora-ukladanie-sankcii-pdf.aspx

- Dôvodová správa k vládnemu návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len "Dôvodová správa"), parlamentná tlač č. 1487

- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, snemovní tisk č. 285/0, 6. volební období

- Rozsudok vo veci C-68/88 Greek Maize

- Vládní návrh zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sněmovní tisk 285/0, 6. volební období

Contact – email

fiEBig.richard@gmail.com